

13 NÆRINGS- OG SAMFUNNSINTERESSER

13.1 Metode og datagrunnlag

Denne delen av utredningen er basert på en forenklet metode egnet for vurdering av de samfunnsmessige konsekvensene. Bosetning, sysselsetting, næringsliv, tjenestetilbud og kommuneøkonomi i influensområdet beskrives først kort. Deretter følger en vurdering av prosjektets mulige virkninger på disse størrelsene i anleggs- og driftsfasen. I den grad det finnes faglig belegg og datagrunnlag for det, tallfestes virkningene.

De samlede overordnede konsekvensene av utbyggingen av ny transformatorstasjon i Refsdal og en ny 420 kV kraftledning fra Ramnaberget til Refsdal, for å sikre økt krafttilgang, kraftforsyningsikkerhet og overordnede samfunnsøkonomiske aspekter (reduerte tap i nettet, innvirkning på kraftpriser etc.) dekkes ikke av denne analysen. Her vurderes, i tråd med kravene i NVE-veilederen (NVE 2020), kun mulige lokale og regionale effekter av utbyggingen som beskrevet i tiltaksbeskrivelsen.

13.1.1 Influensområdet

De omsøkte utbyggingsalternativene ligger i Vik kommune. Kommunen utgjør følgelig det lokale influensområdet for prosjektet, og utredningen for lokalt næringsliv og kommuneøkonomi omfatter denne kommunen.

13.1.2 Vurdering av mulige virkninger

Der det er faglige forutsetninger for å kvantifisere forventede virkninger har tabellen under tjent som veiledende i vurderingene. Tilsvarende er det gjort kvalitative vurderinger av virkninger, der det er faglig belegg for det, etter konsulentens skjønn.

Tabell 13-1 Kriterier for konsekvensvurdering

Vurdering	Kriterium (omtrentlig)	Symbol
Svært stor positiv konsekvens	> 10 prosent av dagens verdi	++++
Stor positiv konsekvens	+ 5-10 prosent av dagens verdi	+++
Middels positiv konsekvens	+ 1-5 prosent av dagens verdi	++
Liten positiv konsekvens	+ 0,5-1 prosent av dagens verdi	+
Ubetydelig / ingen konsekvens	-0,5-0,5 prosent av dagens verdi	0
Liten negativ konsekvens	-0,5-1 prosent av dagens verdi	-
Middels negativ konsekvens	- 1-5 prosent av dagens verdi	--

13.1.3 Datagrunnlag og -kvalitet

Vurderingene i denne rapporten baserer seg på, på datagrunnlaget som presentert i Tabell 13-2. Det er ikke lagt frem konkrete kostnadsdata for prosjektet, men erfaringsdata fra tilsvarende prosjekter regnes som tilstrekkelig for å gjennomføre analysen. Øvrig datagrunnlag anses generelt som godt, selv om enkelte virkninger ikke kan vurderes endelig før detaljprosjektering foreligger. Vurdering av påvirkning er basert på skjønn.

Tabell 13-2 Oversikt over datakilder.

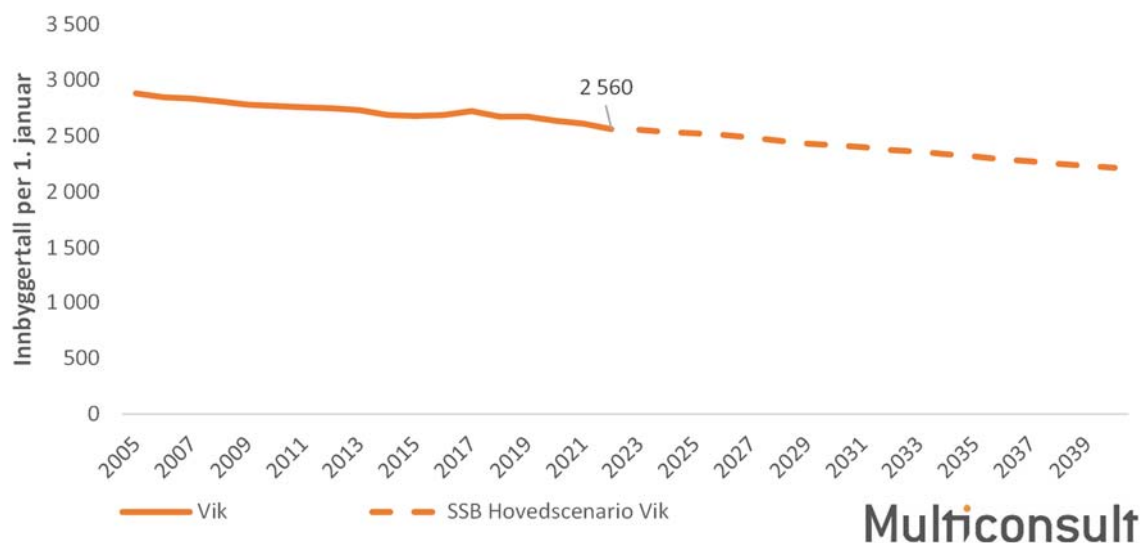
#	Kilde	Datatype
1	www.ssb.no	Diverse nøkkeltall for sysselsetting og kommuneøkonomi i det lokale og regionale influensområdet.
3	www.nav.no	Arbeidsmarkedsstatistikk for kommunen og fylket
4	Vik kommune: Budsjett 2022 og Økonomiplan 2022-2025	Informasjon om kommuneøkonomi
5	Utredningsgruppen i Multiconsult	Erfaringer og lokalkunnskap Generelt om utbygging av ulike elkraftanlegg med tilhørende infrastruktur og aktiviteter i anleggs – og driftsfase
6	Digitalt møte med Vik kommune fredag 18.november 2022	Generell info fra rådmann, ordfører, landbruksjefen og rådgiver for arealplan i kommunen

13.2 Nøkkeltall for kommunen

Dette avsnittet presenterer kort nøkkelinformasjon om den berørte kommunen, Vik, samt en sammenligning av utvalgte nøkkeltall på kommunalt, regionalt og nasjonalt nivå.

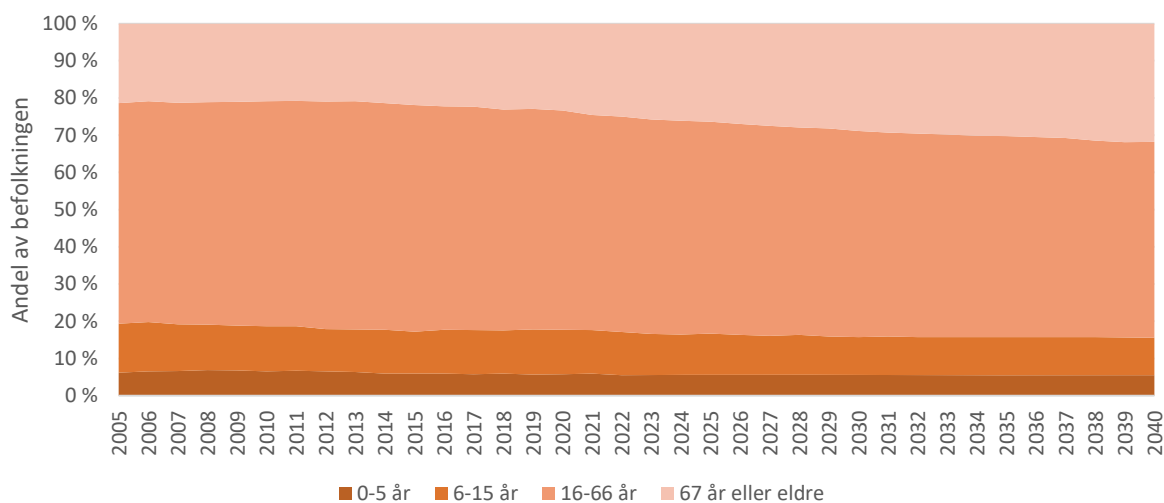
13.2.1 Innbyggertall

Vik kommune hadde 2 560 innbyggere per 1. januar 2022. Dette er en nedgang på 275 innbyggere, eller 10 prosent, på 15 år, slik det fremkommer av figuren under. I sitt hovedscenario for befolkningsframskrivinger mot 2040 forventer SSB at befolkningstallet i Vik vil reduseres fra nivået i dag. Befolkningstallet i 2040 forventes i hovedscenariet å være på 2 215 personer, en tilbakegang på 13 prosent fra dagens nivå.

Figur 13-1 Innbyggertall i influensområdet per 1. januar 2022, og SSB sin framskrivning mot 2040. Kilde: (SSBa), (SSBb)

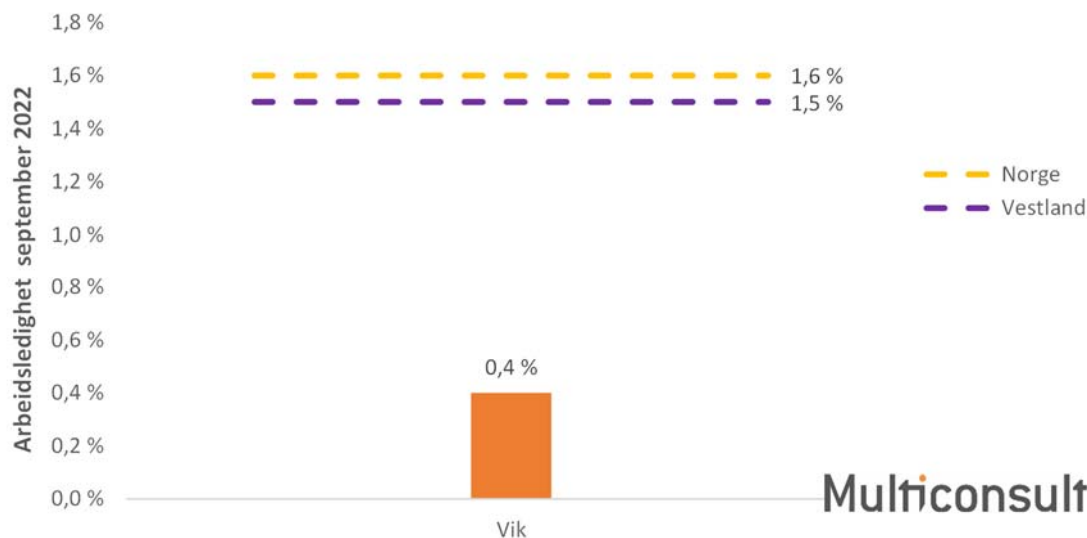
Gjennomsnittsalderen i Vik er i dag 45,8 år, og er ventet å stige de neste årene. Som det fremgår av figuren under vil dette medføre en reduksjon i den relative arbeidsstyrken i kommunen, med tilhørende nedgang i skatteinngangen og økninger i kostnader knyttet til eldreomsorg.

Figur 13-2 Historisk aldersfordeling blant innbyggerne i det lokale influensområdet, og framskrivning mot 2040. Kilde: (SSBa) (SSBb)

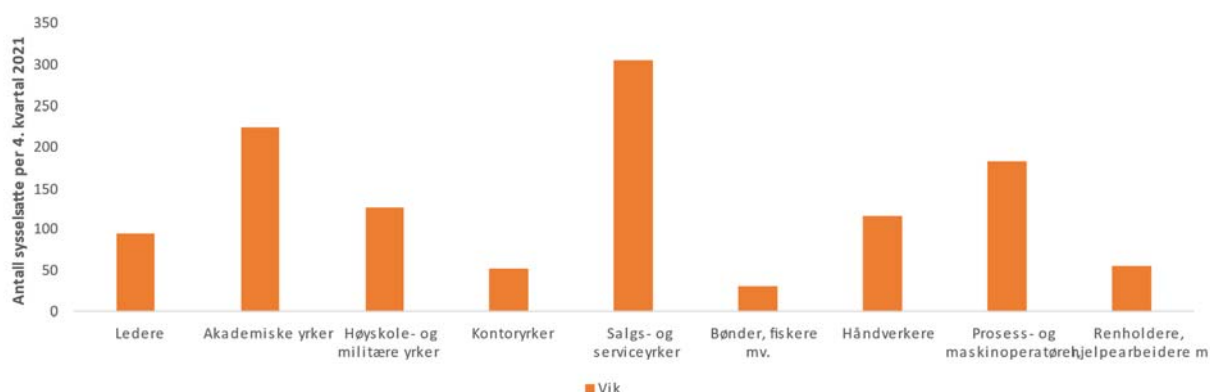
13.2.2 Næringsliv og sysselsetting

Per september 2022 var det i Vik registrert en arbeidsledighet på 0,4 prosent, målt som helt lediges andel av arbeidsstyrken. Andelen arbeidsledige har vært uendret fra i fjor. Arbeidsledigheten i kommunen er langt lavere enn fylket og landet, hvor antallet helt ledige utgjør henholdsvis 1,5 og 1,6 prosent av arbeidsstyrken. Selv om ulike arbeidsledighetsmål vil fortelle noe ulike historier, er det en alminnelig oppfatning om at arbeidsledigheten er lav i en historisk sammenheng.

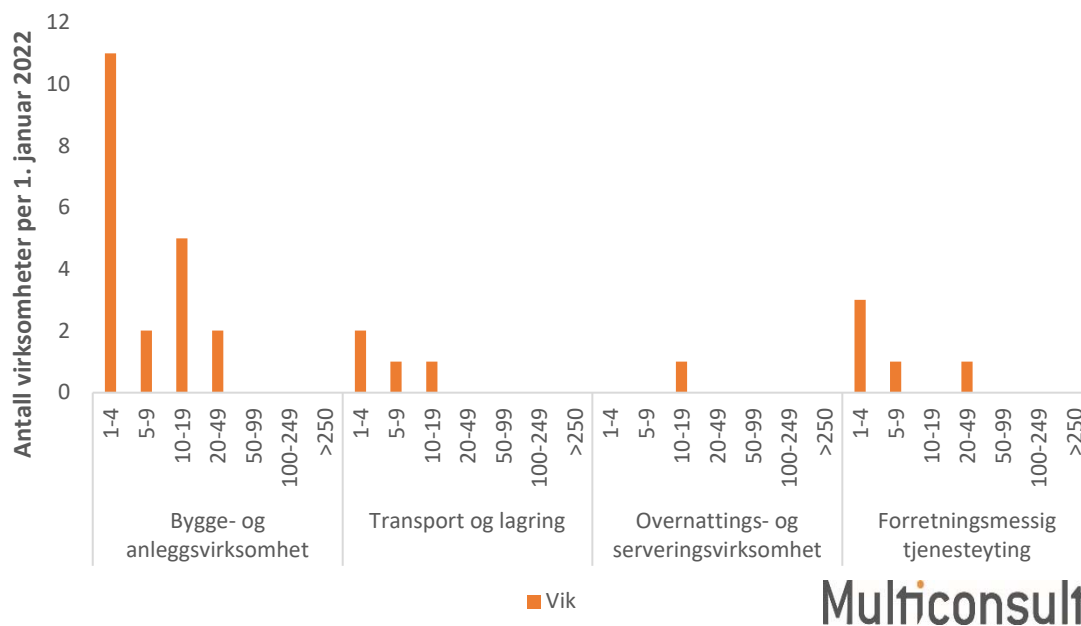
Figur 13-3 Registrert arbeidsledighet per september 2022 i influensområdet, Vestland fylke og Norge. Kilde: (NAV)

I tillegg til den generelle ledige kapasiteten i økonomien er det interessant å studere strukturen i den eksisterende arbeidsstyrken, som presentert i figuren under. Her fremgår det at Vik kommune har i overkant av 10 prosent av lønnstakere som er håndverkere, prosess- og maskinoperatører og transportarbeidere. Sysselsettingen i disse yrkesgruppene gir en indikasjon på tilgjengelig kompetanse i kommunen som vil kunne benyttes direkte i forbindelse med tiltaket.

Figur 13-4 Lønnstakere etter yrkestype i det lokale influensområdet. Kilde: (SSBc)

På samme måte er det også interessant å se på sammensettingen av næringslivet i kommunen. Vik har et fåtall virksomheter innenfor de ulike nøkkelnæringene. Som det fremgår i Figur 13-5 er det flest virksomheter innen bygge- og anleggsvirksomhet, med en hovedvekt av mindre bedrifter. Vik har et fåtall større entreprenør- og transportbedrifter, som ikke er overraskende med tanke på innbyggertallet. Kommunal sektor sysselsetter en stor andel av den lokale arbeidskapasiteten, og er en av de største arbeidsgiverne. Vik har en sentral hjørnesteinsbedrift med 71 ansatte, Vik Ørsta AS, som driver med industriproduksjon av stål (Proff). Videre er det to bedrifter innen maskinproduksjon og møbel- og trevareindustri som er sentrale arbeidsgivere i kommunen. Vik kommune er den største produsenten av bringebær og står for 23 prosent av den nasjonale produksjonen (NRKd). Landbruksnæringen er ellers kjennetegnet av hold av sau og storfe. Figuren under viser antall virksomheter i næringer som vil være spesielt relevant for tiltaket, sortert etter størrelse. Det er en sentral bedrift innen overnattings- og servicevirksomhet, som kan oppleve økt aktivitet i forbindelse med anleggsfasen av tiltaket.

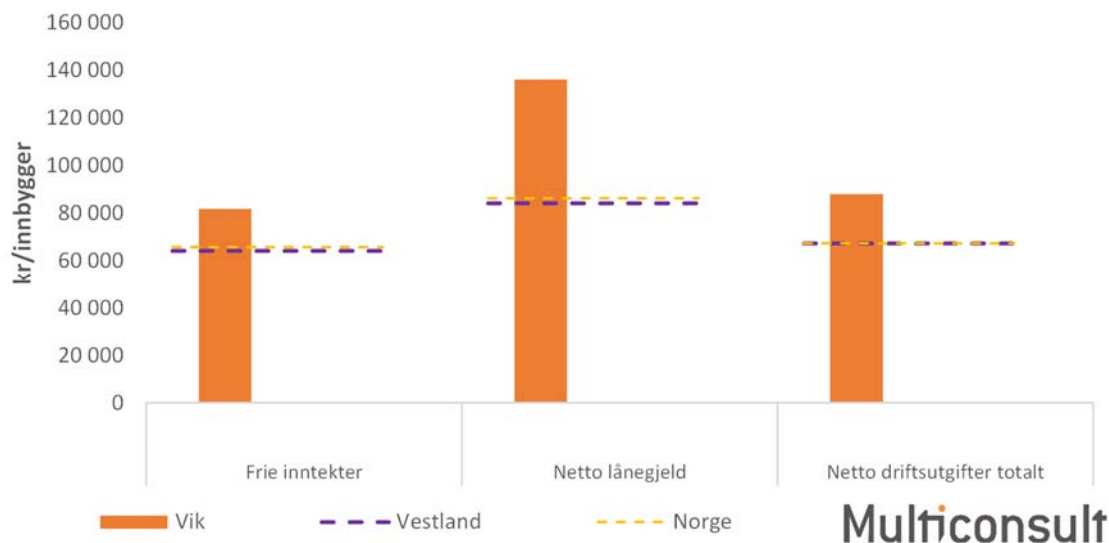
Figur 13-5 Antall virksomheter per 1. januar 2022, etter antall ansatte, i nøkkelnæringer. Kilde: (SSBd)

13.2.3 Kommuneøkonomi og tjenestetilbud

Under kommunereformprosessen var innbyggerne i Vik tydelige på at de ikke ønsket å bli slått sammen med andre kommuner i Sogn og Fjordane (NRKc), og Stortinget vedtok heller ingen tvangssammenslåing.

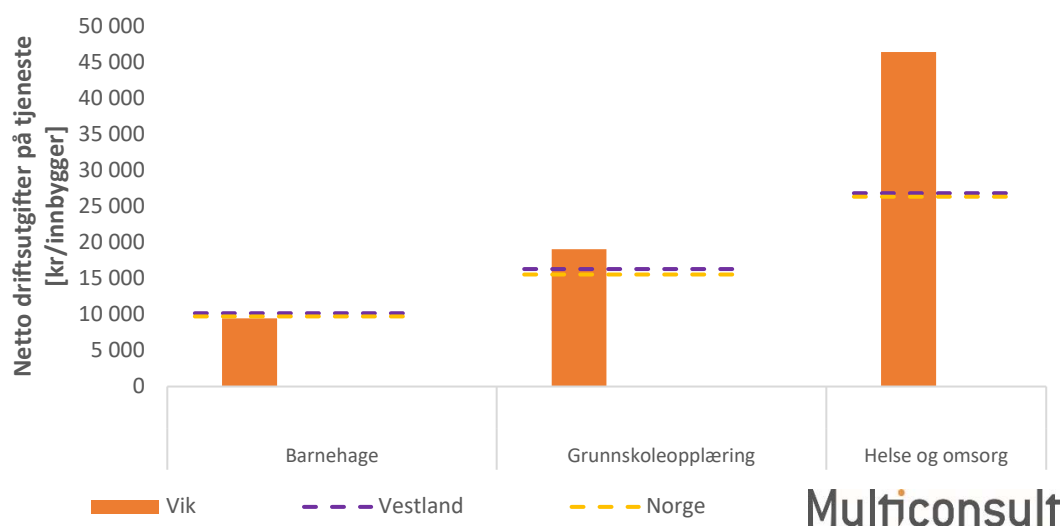
Vik har som følge av det relativt lave innbyggertallet i kommunen naturlig høyere driftskostnader per innbygger enn Vestland fylke og landet for øvrig, som illustrert i Figur 13-6. Vik har også høyere frie inntekter per innbygger enn snittet for Vestland og landet for øvrig. Dette henger tett sammen med inntektene Vik innhenter fra kraftproduksjon. Kommunen har eiendomsskatt på både kraftverk og linjenett, med en sats på syv promille. For 2022 er det budsjettet for inntekter rett i underkant av 2,1 MNOK fra eiendomsskatt på linjenett. Årlig inntjeninger fra konsesjonsavgifter (7,7 MNOK) går til det kommunale kraftfondet, med formål om lokal næringsutvikling. Kommunen har i tillegg en eierandel på 19,8 prosent i Sognekraft AS, med et forventet årlig utbytte på 6 MNOK.

I 2020 og 2021 hadde kommunen et netto driftsresultat på henholdsvis 2,8 prosent og 4,7 prosent av brutto driftsinntekter. Det kommunale disposisjonsfondet utgjør 11,5 prosent av brutto driftsinntekt, og rundt 38 MNOK til rådighet ved utgangen av 2020. I den kommunale økonomiplanen for 2022-2025 er disposisjonsfondet redusert, men til gjengjeld er etableringen av et nytt konsesjonskraft-disposisjonsfond forventet å utvide de totale økonomiske reservene til 54 MNOK i 2025. Kraftinntekter er en viktig del av inntektgrunnlaget til kommunen. Ordfører uttrykker selv usikkerhet over hvor stor andel dette vil utgjøre av driftsinntektene i kommende år, grunnet et lovforslag om økt beskatning av vannkraftverk (Regjeringen(a)). Dette kan i tur påvirke kommunal økonomi og det generelle tjenestetilbudet i kommunen.

Figur 13-6 Utvalgte nøkkeldata for kommuneøkonomi i influensområdet. Gjennomsnitt for Vestland fylke og Norge er inkludert. Kilde: (SSBe)

Det er verdt å merke seg at kommunen har høyere netto lånegjeld per innbygger enn fylket og landet for øvrig, og dermed er mer sårbar for endringer i inntektsgrunnlaget. Vik har lagt opp til et høyt investeringsnivå i økonomiplanen for 2022-2025, som følge av utbygging av helse og omsorgssenter. Kommunen har en høy andel eldre, som er forventet å øke de neste årene. Tilpasning og utbedring av helse- og omsorgstjenestene er planlagte tiltak for å imøtekomme denne befolkningstrenden. Vik har allerede langt høyere driftsutgifter relatert til helse og omsorg, enn Vestland fylke og Norge generelt. Det er forventet at utgifter til helse og omsorg vil øke de kommende tiårene som en konsekvens av de planlagte tiltakene og den demografiske utviklingen som presenteres i Figur 13-2. Som det fremgår i Figur 13-7 bruker Vik også en større andel ressurser på grunnskoleopplæring enn fylkes- og landsgjennomsnittet.

Figur 13-7 Kostnader per innbygger for utvalgte kommunale tjenesteområder. Gjennomsnitt for Vestland fylke og Norge er inkludert (SSBf).

13.2.4 Påvirkning og konsekvens

I dette avsnittet vurderes mulige virkninger på lokalt næringsliv i influensområdet gitt tiltaket beskrevet, samt påvirkning på kommuneøkonomi. Det skilles mellom anleggs- og driftsfasen. De skisserte kraftledningstraseene og transformatorstasjonene antas å ha lik påvirkning og konsekvens på det lokale næringslivet og kommuneøkonomien, og det skilles følgelig ikke på de ulike alternative.

13.2.5 0-alternativet

0-alternativet utgjør referansealternativet og representerer forventet utvikling dersom tiltaket ikke gjennomføres. Dette forstås i praksis som at det *ikke bygges nye kraftledninger langs de skisserte traséene og heller ikke ny transformatorstasjon i Refsdal.*

Hovedscenariot i SSB sine befolkningsprognoser viser at befolkningen i Vik kommune ventes å reduseres med 13 prosent mot 2040, mens andelen eldre i befolkningen vil gradvis øke. For kommunen vil disse demografiske endringene medføre økte driftsutgifter knyttet til helse og omsorg, kombinert med reduserte inntekter som følge av en redusert arbeidsstokk (relativt sett). På sikt vil dette kunne medføre reduksjoner i tjenestetilbudet. Samtidig kan et redusert innbyggertall i kommunen og fylket generelt føre til lavere økonomisk aktivitet fra en lavere etterspørsel og tilgang på arbeidskraft for lokalt næringsliv.

Næringslivet i Vik kommune er relativt vel diversifisert. Den fremtidig utvikling i det lokale næringslivet, i tillegg til befolkningsutviklingen, avhenger derfor i stor grad av utviklingen i fylket og norsk økonomi generelt.

13.2.6 Virkninger på næringsliv og sysselsetting

I det lokale influensområdet forventes det en begrenset lokal sysselsettingseffekt av utbyggingen i anleggsfasen. Dette skyldes at arbeidene knyttet til utbygging av transformatorstasjon, samt tilhørende elkraftinstallasjoner, foretas av spesialister. Disse arbeidene vil med stor sannsynlighet bli utført av større nasjonale eller internasjonale entreprenører.

Det forventes likevel noe lokal sysselsettingseffekt i anleggsfasen, særlig i forbindelse med:

- Fundamentering og grunnarbeider
- Skogrydding
- Etablering av adkomstveier og riggplasser
- Eventuelt andre bygg- og anleggsarbeider
- Overnatting- og servicevirksomhet

Det lokale næringslivet anses samlet å ha noe relevant kompetanse knyttet til arbeider innenfor de ovenfor nevnte aktivitetene, men kapasiteten til å utføre arbeidene anses som noe begrenset. Det forventes derfor at lokal sysselsetting og næringsvirksomhet i forbindelse med utbyggingen totalt sett vil være lav, i forhold til det antallet ansatte i relevante næringer. Nabokommunene til Vik antas også å kunne absorbere noe av den økte etterspørselen etter de nevnte tjenestene. Uten at lokal omsetning og sysselsetting er forsøkt tallfestet her, anslås virkningene på lokalt næringsliv og sysselsetting til **ubetydelig (0)** for utbyggingsalternativene i anleggsfasen.

I driftsfasen vil tiltaket medføre økt aktivitet innen drift og vedlikehold for netteier. I tillegg vil ufaglært arbeid kunne medføre noe lokal sysselsetting. Dette vil være av relativt lite omfang, og det forventes dog ingen nye, faste arbeidsplasser for å drifte transformatorstasjonen etter nybyggingen.

Kommunenes representanter mener at spenningsoppgraderingen vil ha en positiv virkning på næringslivet og sysselsetting i kommunen. Vik, Luster og Sogndal kommune er alle deleiere av Sognekraft, som nylig inngikk et utviklingssamarbeid med Sogn Næring om tilrettelegging av grønn industri i regionen. Utviklingssamarbeidet har blitt formalisert gjennom opprettelsen av selskapet Sogn Utvikling. Selskapet skal sikre tilrettelegging av areal, infrastruktur og strømtilførsel til industri i samråd med Vik, Luster og Sogndal. Aktuelle satsningsområder er datasenter, batteriproduksjon, produksjon av hydrogen og ammoniakk og grønn stålproduksjon. Vik tildeles årlig 106 GWh konsesjonskraft, hvor 71,5 GWh gikk til lokal forsyning i 2022. Dette er en økning fra 60,7 GWh i 2021. Kommunen har med andre ord et kraftoverskudd som de ønsker å nyttiggjøre gjennom en satsing på grønn industri. Vik har gode forutsetning for utvikling av grønn industri i form av et kraftoverskudd, vann og tilgjengelig areal. Kommunen har fremlagt planer om å klassifisere området rundt alternativet for transformatorstasjon Refsdal vest og Vangnes, som næringsareal i arealdelen til kommuneplanen. Dette er aktuelle området for industriutvikling grunnet nærhet til kraftpunkt.

Virkningene på lokal næringsvirksomhet og sysselsetting i driftsfasen antas i sum å ha en **ubetydelig (0)** uavhengig av utbyggingsalternativ.

13.2.7 Virkninger på kommunenes økonomi

Netteier vil måtte betale eiendomsskatt av transformatorstasjonen til den berørte kommunen, da Vik har innført eiendomsskatt i hele kommunen, inklusivt for kraftverk og kraftnett. Vik kommune har en eiendomsskatt på linjenett på syv promille av grunnlaget. Eiendomsskatt inngår ikke i kommunenes inntektsutjevningssystem, og kommunen sitter derfor igjen med hele inntekten.

Noe forenklet kan eiendomsskatten på transformatorstasjonen beregnes på grunnlag av totale investeringskostnader (inklusive materialer, arbeid og finansieringskostnader) for den infrastruktur som ligger i en gitt kommune. Avskrivningsmetode for den fysiske kapitalen varierer. Her sees det for enkelhets skyld bort fra avskrivninger da høyspentanlegg har lang levetid, og konsekvens av eiendomsskatt beregnes i første året der anlegget står ferdig

Det er også verdt å bemerke et nytt lovforslag relatert til eiendomsskatt for grunn under kraftledninger. Bakgrunnen for lovforslaget er en dom vedtatt i Borgartinget i 2021 som tilskriver eiendomsskatt til grunneiere for grunnen nettanlegget står på, og fører til endring av beskatning av grunn for kommunene (Regjeringen (b)). Regjeringen vil skjerme grunneiere fra å måtte betale, samt minimere de kommunale utgiftene, med mindre området under kraftledninger omfattes av kommunens øvrige utskrivning av eiendomsskatt. Dette lovforslaget er til høring, og eventuelle endringer er forventet å tre i kraft fra og med 2023. Per januar 2023 har lovforslaget fremdeles ikke blitt vedtatt, og er dermed ikke vurdert i denne utredningen.

Virkinger på kommuneøkonomien av kraftnettutbygging vurderes ved å se de årlige kommunale inntektene i sammenheng med kommunens årlige driftsutgifter, hvor inntektene antas å være direkte påvirket av utbyggingskostnaden. Kostnadene som er lagt til grunn i denne beregningen er basert erfaringstall for luftlinje⁸ og transformatorstasjon⁹, publisert av NVE. For oppdatert kostnadsoverslag henvises det til konsesjonssøknaden.

Investeringene som følger av tiltaket vil være av middels stor karakter i en kommune som Vik, basert på erfaringsdata fra tidligere prosjekter. Det foreligger eksplisitte utregning av eiendomsskatten ettersom det ikke er lagt frem konkrete kostnadsdata for prosjektet. Eiendomsskatten vil likevel være noe lavere i

⁸ http://publikasjoner.nve.no/rme_eksternrapport/2019/rme_eksternrapport2019_02.pdf

⁹ https://publikasjoner.nve.no/eksternrapport/2019/eksternrapport2019_09.pdf

anleggsfasen, men det er heller ikke gjort noen eksplisitt beregning av dette. Kommunenes inntekter fra nettanleggene regnes dermed å ha en **liten positiv konsekvens (+)** på den generelle økonomien.

I tillegg vil utbyggingen skape indirekte skatteinntekter fra lokalt næringsliv. Disse indirekte effektene er som regel relativt små, og i tillegg forbundet med så stor usikkerhet på dette stadiet at de ikke er forsøkt tallfestet.

13.3 Samlet vurdering

Samlet sett antas virkningene på lokal verdiskapning å være **ubetydelige (0)** for Vik kommune for alle utbyggingsalternativene. Virkningen på kommuneøkonomien antas å ha en **liten positiv konsekvens (+)**.

Tabell 13-3 Samlet vurdering av virkning på lokalt næringsliv og sysselsetting, og kommuneøkonomi

Vurdering	Anleggsfasen	Driftsfasen
Lokalt næringsliv og sysselsetting	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)
Kommuneøkonomi	Liten positiv konsekvens (+)	Liten positiv konsekvens (+)

13.4 Avbøtende tiltak

Det foreslås ikke avbøtende tiltak for temaet verdiskapning.

13.5 Usikkerhet

Datagrunnlaget og nøkkelfakta om de berørte kommunene antas som gode. Vurdering av påvirkning er basert på konsulentens skjønn. Usikkerheten med hensyn til samlet påvirkning vurderes imidlertid som ubetydelig.

13.6 Oppfølgende undersøkelser

Det er ikke foreslått oppfølgende undersøkelser.